Medföljer som bilaga till Stockholms-Tidntngen.

FOLKHUSHÅLLNINGSKOMMISSIONENS UPPLYSNINGSAVDELNING

VARFÖR HAVA VI BRIST PÅ LIVSMEDEL?

A.-B. HASSE W. TULLBERGS BOKTRYCKERI, STOCKHOLM 1918

Varför hava vi brist på livsmedel?

Alla lida av knappheten på livsmedel. Dyrtiden pressar alla i sitt järnhårda grepp.

Varför hava vi då brist på livsmedel? Ute bland folket gå meningarna i sär därom. Den ene anser, att det är regeringens fel, den andre att jobbarna ha roffat åt sig så stora lager, att det ej blir tillräckligt över för oss andra, den tredje håller före, att det är kommissionernas fel allt sammans. De flesta uppmärksamma icke, att alla länder lida nöd på flera olika sätt. En regering kan naturligtvis begå fel, likaså en krigstidskommission och jobbarna göra förvisso allvarlig skada, ehuru deras onda makt icke är fullt så stor som folkfantasien förmodar. De angivna skälen äro icke de riktiga.

Den första anledningen till vårt nuvarande betryck är världskriget, som avskär möjligheten för oss att i tillräckliga mängder införa till landet de födoämnen och fodermedel, som vi skulle behöva. Före kriget levde vi i större överflöd än vi riktigt tänkte på. Då räckte vår brödsäd inte alls till, även om vi hade en god skörd, utan vi köpte från andra länder och världsdelar ungefär tre tiondedelar av vad vi konsumerade. I stället sålde vi till utlandet stora mängder smör och kött, för vilkas frambringande vi importerade mycket fodermedel såsom majs och oljekakor. Ännu åren 1915 och 1916 kunde vi införa rätt stora partier spannmål och fodermedel, men år 1917 smälte importen ihop (se den första bilden). Vi få ej heller glömma, att vi förr fingo in mera gödningsämnen än nu samt sådana varor som kaffe, te, bananer och andra sydfrukter.

Följden av vårt ändrade läge har blivit, att vi måst lägga om hela vår folkhushållning. Vi få reda oss själva nästan bara med våra egna tillgångar. I den mån vår egen vete- och rågskörd ej räcker till att ge oss bröd, få vi blanda korn, blandsäd och havre i mjölet. Då vi ej kunna importera fodermedel som förr och nödgas skjuta över en del av vår egen fodersäd till människoföda, få vi ej så mycket att giva kreaturen. All försäljning till utlandet av smör och kött har helt och hållet upphört och inte ens för vårt eget behov räcker numera den inhemska produktionen av smör, mjölk och ost. Fläsk ser man ej ofta, och köttpriserna springa i höjden på ett oroväckande sätt.

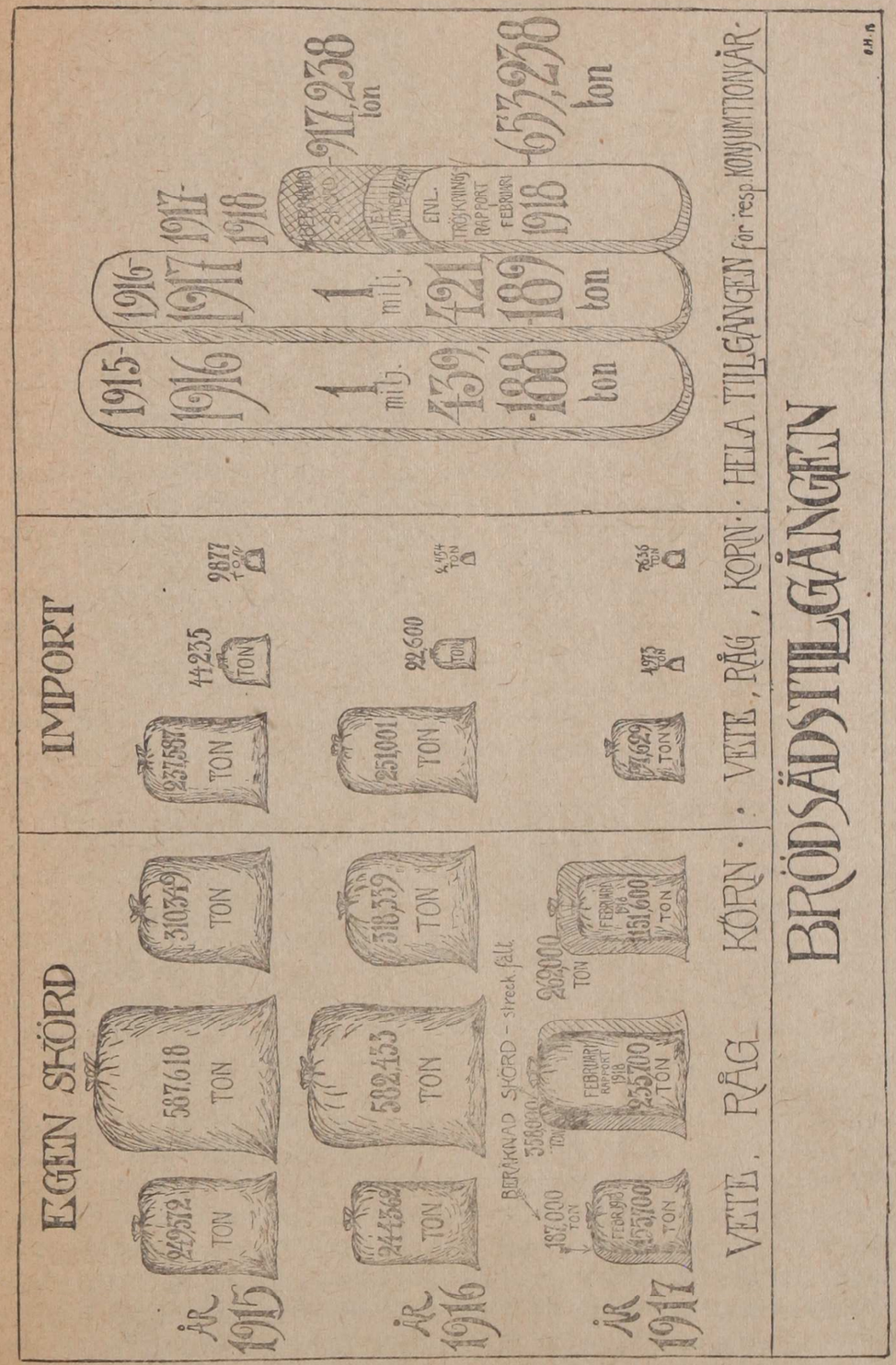

Om vi emellertid bara hade fått en medelmåttig skörd i höstas, så skulle allt ha gått någorlunda bra. Då hade vi visserligen måst ransonera brödet som nu, men vi hade fått rikligare ransoner, ransoner, som bättre kunnat mätta oss, och vi hade kunnat ge kreaturen bättre utfodring med resultat att vi haft att tillgå mera mjölk och smör. Men nu blev till landets olycka den senaste skörden sämre än på många, många år.

Och slutligen har det inträffat, att förra årets skördeberäkningar ej visat sig hållbara, ehuru de utfördes med tillhjälp av det bästa beräkningsmaterial, som stod till buds. Tröskningsrapporterna ha nämligen visat, att vida mindre redovisats, särskilt av vårsäden, än som bort vara fallet. Det är svårt att i detalj utreda orsakerna därtill. På många håll har skörden antagligen beräknats ge för mycket, på andra har spannmålen ej redovisats i tid, ja torde ännu till någon del ligga otröskad, och slutligen har det säkerligen förekommit, att kreaturen fått mera säd än de enligt fastställd ransoneringsplan haft rättighet till.

Granska siffrorna på den första bilden. De visa, hur våra tillgångar på brödsäd minskats och hur litet det är, som stått oss till buds för det nuvarande konsumtionsåret. För att förstå bilden bör man ha i minnet att 1915 års skörd skall med hjälp av importen täcka behovet under konsumtionsåret 1915—1916 etc. (1 ton är 1,000 kg.) Vi få i år reda oss med ungefär hälften så mycket som för två år sedan och mindre än hälften mot normala år. Det är sannerligen ej underligt, att brödet är knappt.

Den andra bilden är mera trösterik. Potatisskörden var i höstas ovanligt riklig, men följden blev här densamma som i andra länder under liknande förhållanden; alla människor började genast äta mera potatis än vanligt. Potatis bakades in i brödet, och grisarna ha nog fått mycket mera potatis än de bort ha. En hel del var även av dålig beskaffenhet, så att den varit otjänlig till människoföda. Följden av allt detta har blivit, att vi nu till råga på allt ha brist även på potatis. Av socker få vi däremot lika mycket ungefär som förra vintern. Framställningen på bilden av potatisens och sockrets användning torde vara av intresse.

Vi gå så till den tredje bilden. Där se vi först, att hästarnas antal ökats under krigsåren, ehuru det riktiga varit, att det gått ner i stället; nu äta hästarna upp alldeles för mycket foderämnen, som annars till någon del kunnat lämnas till mjölkkorna eller rent av — såsom i fråga om fodersäden — kunnat komma människorna till godo. — Nötkreaturen ha blott obetydligt minskats i antal; ungdjuren ha dock ökats på bekostnad av mjölkkorna. Antalet svin var något litet större. Allt detta enligt

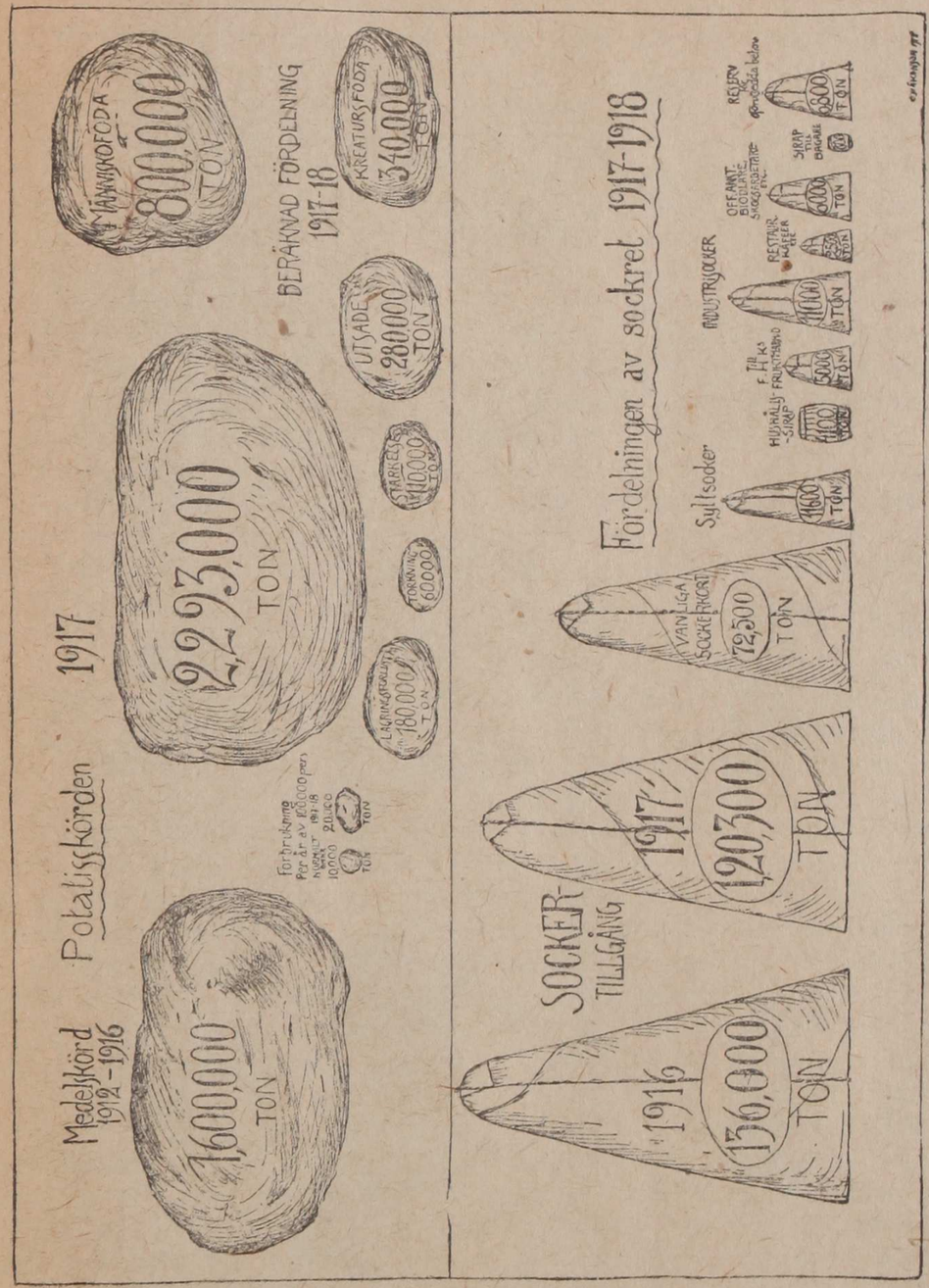

kreatursberäkningen förra sommaren. Bredvid på bilden ser man, hur mycket mindre fodertillgången varit i vinter, och allt framgent är, i jämförelse med medeltalet under åren 1912—1915. Följden härav har blivit en minskning av kreaturens antal, ehuru man först genom den nya kreatursräkningen om några månader

får närmare reda därpå. Gjorda beräkningar visa dock, att antalet mjölkkor minskats och att — på grund av foderbristen — varje ko ger mindre mjölk än förut. Så mycket torde vara säkert, att svinstammen gått väsentligt ner, något som tyvärr var alldeles nödvändigt av hänsyn till foderbristen, men att hästantalet minskats mindre än tillbörligt — till skada för människorna.

På den fjärde bilden belyses en del av den livsmedelsdistribuerande verksamhet, som utövas av folkhushållningskommissionens varuförmedlingsbyrå. Någon förklarande text torde ej behövas till dessa figurer. Till sist åskådliggöres, att livsmedelsfiskalernas ingripande varit av verklig nytta för att få fram förråd, som oriktigt undanhållits.

Om vi nu vända blicken ifrån den ledsamma verklighet, som dagligen ger oss så stora bekymmer, och rikta den mot den närmaste framtiden, så böra vi trots allt taga oss tillvara för överdriven misströstan. Inom lantmannakretsar anser man det så gott som otänkbart, att två missväxtår skulle följa omedelbart på varandra. Än så länge äro utsikterna goda för årets skörd. Om vi i höst få en god medelskörd, så kunna vi reda oss över nästa vinter, även om vi icke få någon import att tala om, ja då kunna vi till och med få brödransonerna något större än för närvarande. En rikligare tilldelning av bröd blir så mycket mera önskvärd som det nästa år kan bliva knappt med kött och fett. Må vi alltså hoppas på en god skörd. Vi ha all anledning att ej blott hoppas utan även tro på en sådan. Och denna tro bör hjälpa oss att komma igenom de närmaste svåra veckorna.

Av den allra största vikt är det, att alla grupper av folket nu känna och erkänna sin samhörighet. Om lantmännen riktigt kände till, hur bekymmersamt det verkligen är med livsmedel i de större städerna och industriorterna, skulle de säkerligen sätta en ära i att riktigt hjälpa till. Om ett par bönder från varje län kunde i huvudstaden undersöka livsmedelsförhållandena, skulle de utan minsta tvivel komma hem och högt säga ifrån: »Bröder, vi måste lämna all den brödsäd vi kunna avvara och mjölk och smör och kött, ty vad vi sett var mycket svårare än vi hade föreställt oss. Låt oss nu hjälpa stadsborna, bröder, en annan gång få de hjälpa oss tillbaka». Och de skulle tillägga: »Om vi lantmän ej kunna få ihop så mycket att det täcker det värsta behovet, så måste regeringen tydligen nedsätta tilldelningen till självhushållen för att ge dem som lida nöd. Vi förstå nu, att detta då blir nödvändigt».

Konsumenterna måste även betänka lägets allvar. Nu måste mera än någonsin matordningen anpassas efter tillgängliga födoämnen. Sill är det gott om och kålrötter — nu gäller det att

tillgripa sådana matvaror, även om de verka tröttande och enformiga. Och framför allt underlåten allt, som kan försvårr myndigheternas ovvlåtliga strävanden att söka anskaffa och över hela landet distribuera största möjliga mängder livsmedel. Den

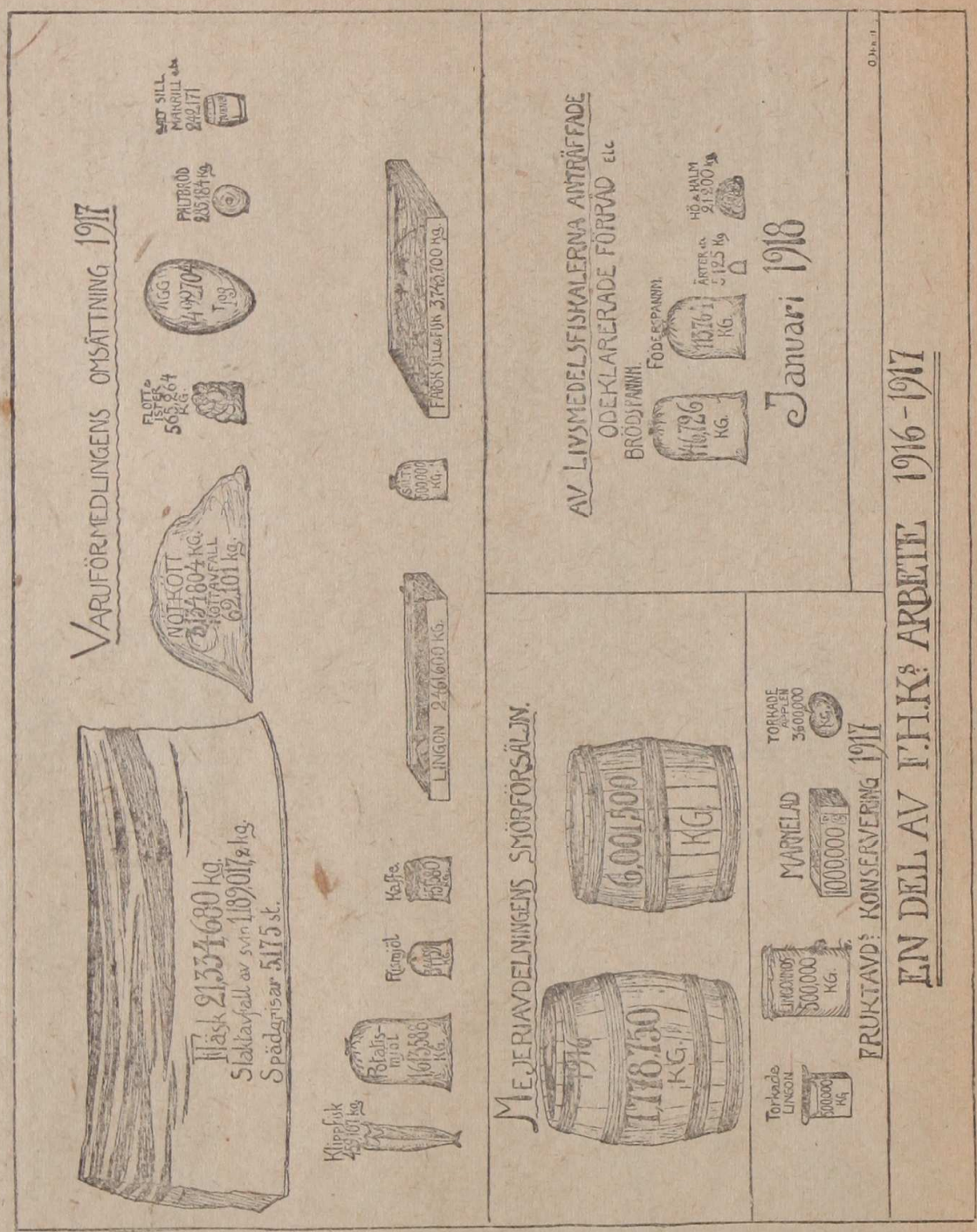

som nu stör distributionen eller söker med självtagen makt inventera hos bönderna gör större skada än han tror. Dylikt får ej ske. Nu i bekymrens tid bör var och en också tänka på framtiden: skaffa om möjligt något planteringsland och arbeta själv på ökad produktion till nästa konsumtionsår.

I tider av nöd prövas folkets kraft och sammanhållning. Helt säkert kan Sveriges folk med heder bestå provet.